

Päijät-Hämeen kuntajakoselvityksen
seminaari, Lahti 7.4.2010

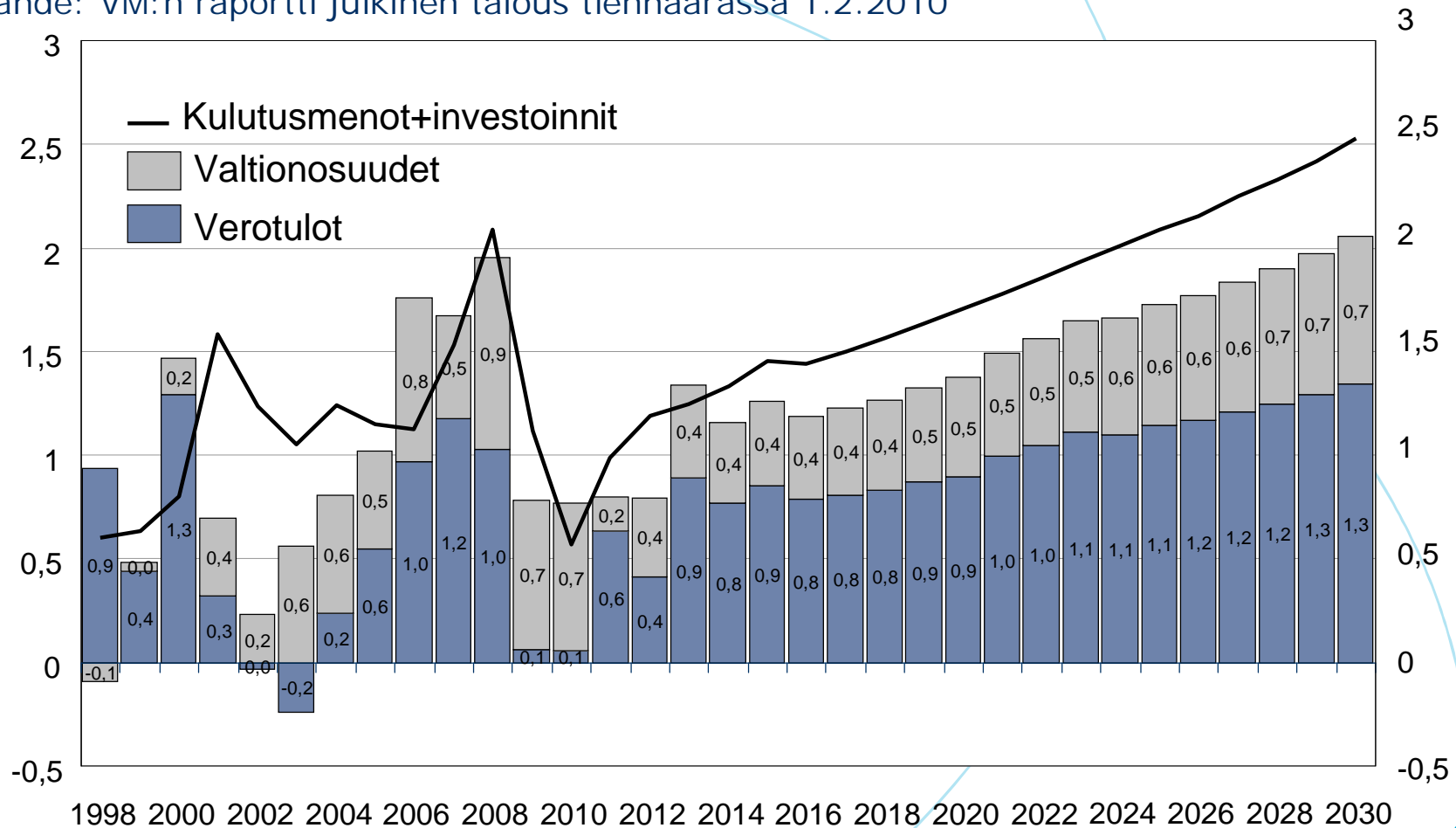
Kuntaliitto
Kommunförbundet

Kuntatalouden realiteetit
ja kuntarakenteen
mahdollisuudet

Timo Kietäväinen
varatoimitusjohtaja

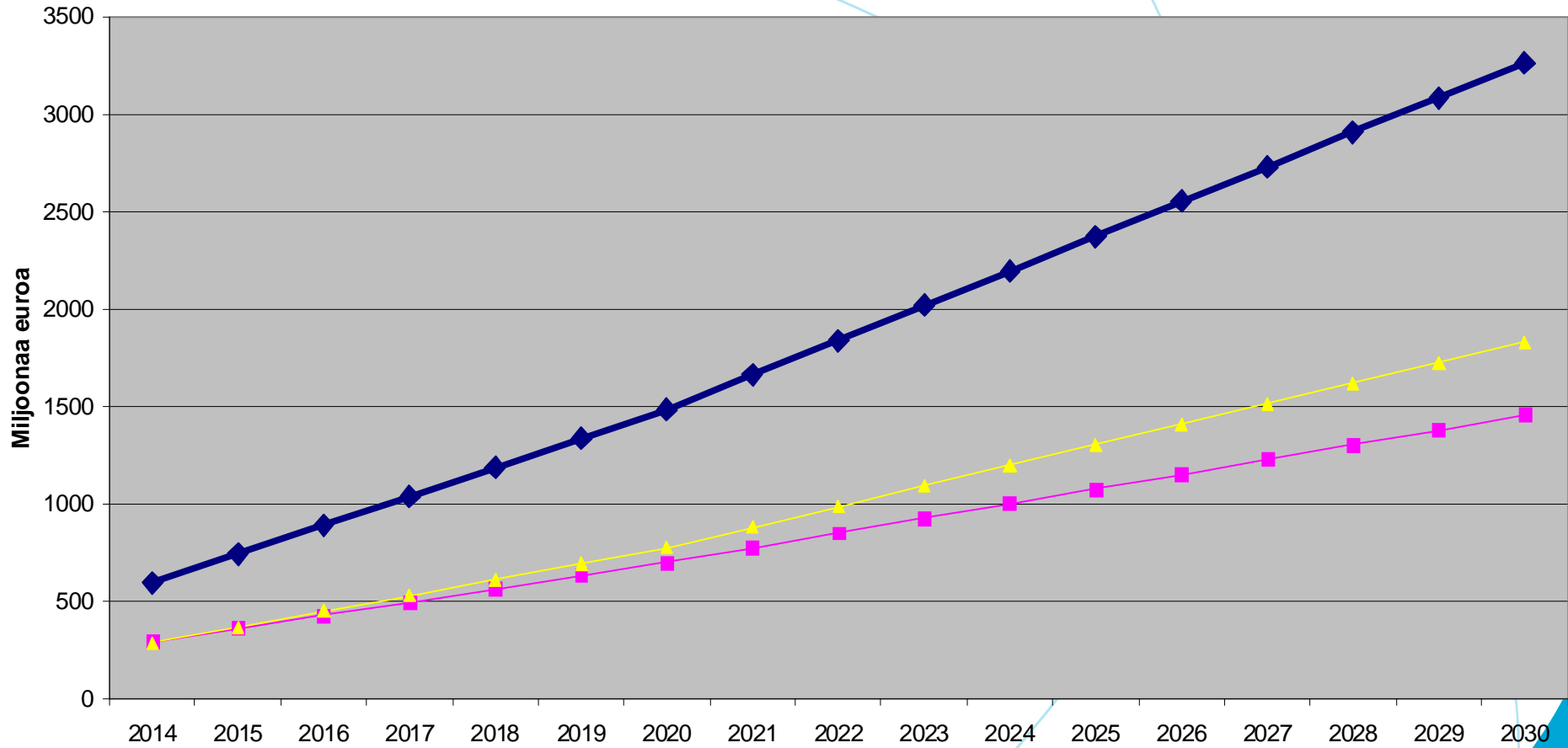
Kuntien verotulot, valtionosuudet vs. kulutusmenot ja investoinnit muutos edellisvuodesta, mrd. euroa (käyvin hinnoin)

Lähde: VM:n raportti julkinen talous tienhaarassa 1.2.2010

1998 2000 2002 2004 2006 2008 2010 2012 2014 2016 2018 2020 2022 2024 2026 2028 2030
 Käytetyt oletukset 2011-2030: Verotulojen oletetaan kasvavan 4 % vuodessa. Valtionosuuksien ja kulutuksen hinnan muutoksien estimaattina on käytetty peruspalvelujen hintaindeksiä (+3 % vuodessa). Sosiaali- ja terveyspalveluissa kulutuksen määrän lisäys keskimäärin 1,5 % vuodessa. Opetustoimessa volyyymi pidetty nykytasolla.

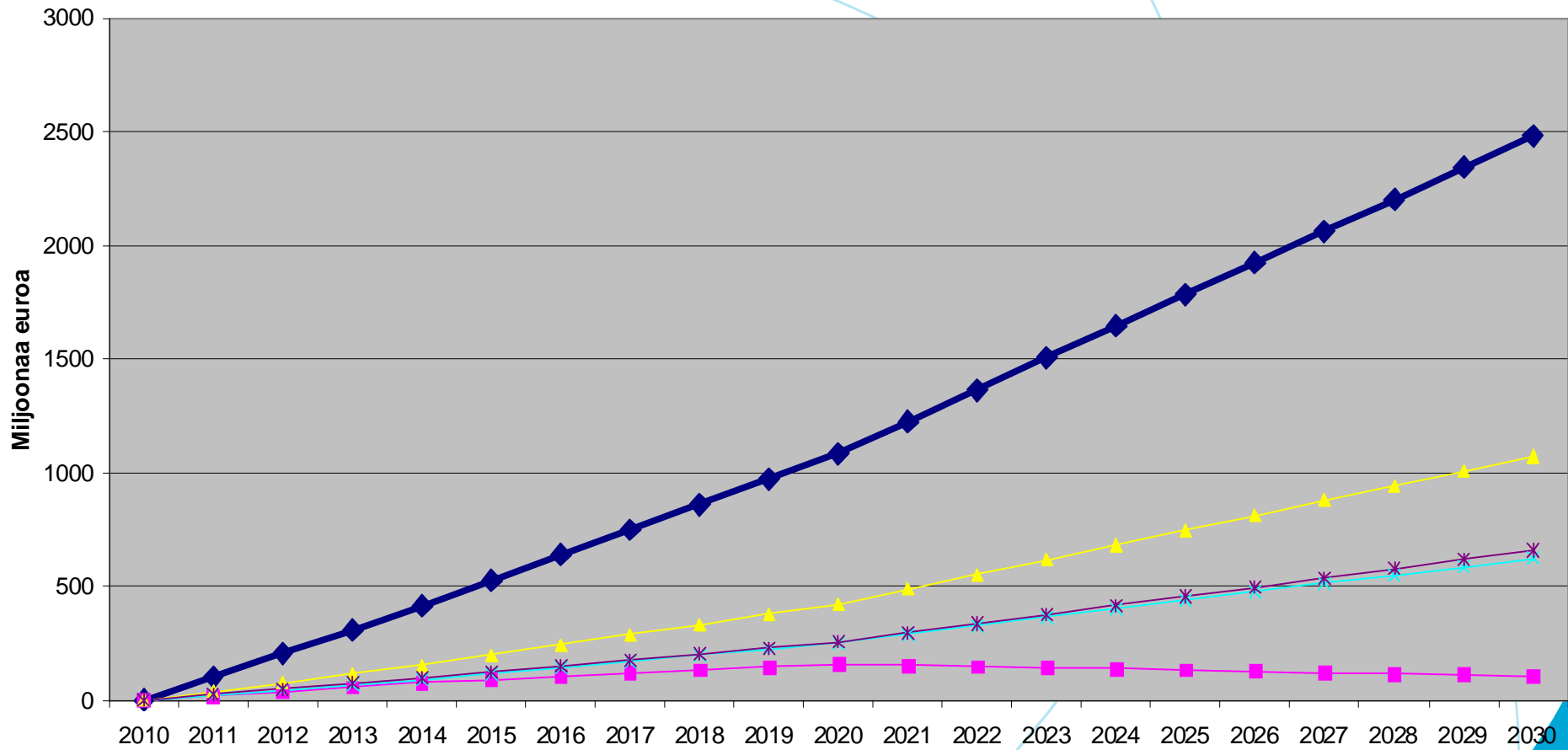
Väestötekijöiden vaikutus terveyspalvelujen kysyntään ja kustannuksiin: lisärahoituksen tarve verrattuna vuoteen 2010

Väestötekijöiden vaikutusta kuntatalouteen voidaan kuvata olettamalla palvelutason sekä palvelujen käyttäjien osuuden eri-ikäisessä väestössä pysyvän ennallaan. Kuntien menoihin vaikuttaa tällöin vain väestön määrän ja ikärakenteen muutos.

◆ Terveyspalvelut ■ erikoissairaanhoido ▲ perusterveydenhuolto

Väestötekijöiden vaikutus eräiden sosiaalipalvelujen kysyntään ja kustannuksiin: lisärahoituksen tarve verrattuna vuoteen 2010

Väestötekijöiden vaikutusta kuntatalouteen voidaan kuvata olettamalla palvelutason sekä palvelujen käyttäjien osuuden eri-ikäisessä väestössä pysyvän ennallaan. Kuntien menoihin vaikuttaa tällöin vain väestön määrän ja ikärakenteen muutos.

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

Lähde: Peruspalveluohjelma 30.3.2010

	2008	2009*	2010e	2011e	2012e	2013e	2014e
Toimintamenot yht.	31,18	32,69	33,82	34,99	36,32	37,68	39,09
- Palkat	14,16	14,74	15,11	15,48	15,94	16,41	16,89
- Muut henkilöstömenot	4,44	4,50	4,47	4,61	4,79	4,92	5,04
- Ostot	10,22	10,93	11,59	12,28	13,01	13,78	14,60
- Muut toimintamenot	2,36	2,52	2,65	2,62	2,58	2,57	2,56
Korkomenot	0,43	0,33	0,39	0,46	0,54	0,60	0,68
Investoinnit	4,13	3,97	4,10	4,00	4,00	4,00	4,00
Yhteensä	35,73	36,99	38,31	39,46	40,85	42,28	43,77
Muutos-%:							
Toimintamenot yht.	7,9	4,9	3,5	3,5	3,8	3,8	3,7
-Palkat	6,3	4,1	2,5	2,5	3,0	3,0	3,0
-Ostot	12,4	7,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Menot yhteensä	8,1	3,5	3,6	3,0	3,5	3,5	3,5

Kuntien verotulot vuosina 2008-2014, mrd. €

Lähde: Peruspalveluohjelma 30.3.2010

Verolaji	2008	2009*	2010e	2011e	2012e	2013e	2014e
Kunnallisvero	15,08	15,44	15,00	15,45	15,99	16,59	17,25
Yhteisövero	1,53	1,20	1,34	1,54	1,20	1,21	1,30
Kiinteistövero	0,92	0,97	1,17	1,20	1,23	1,26	1,29
Verotulot yhteensä	17,53	17,61	17,51	18,19	18,42	19,06	19,84
Muutos, %:							
Kunnallisvero	8,0	2,4	-2,8	3,0	3,5	3,8	4,0
Yhteisövero	4,1	-21,9	11,8	14,7	-22,1	1,3	6,9
Kiinteistövero	6,7	6,3	20,1	2,6	2,5	2,4	2,4
Verotulot yhteensä	7,6	0,4	-0,6	3,9	1,3	3,5	4,1
Tuloveroprosentti, keskim.	18,55	18,59	18,98	18,98	18,98	18,98	18,98
Yhteisöveroprosentti	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0
Osuus yhteisöverosta, %	22,03	32,03	31,99	31,99	21,99	21,99	21,99

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. €

Lähde: Peruspalveluohjelma 30.3.2010

	2008	2009*	2010e	2011e	2012e	2013e	2014e
Toimintakate	-21,43	-22,65	-23,38	-24,13	-25,04	-25,98	-26,95
Verotulot	17,53	17,61	17,51	18,19	18,42	19,06	19,84
Käyttötalouden valt.os.	6,43	6,90	7,44	7,67	8,01	8,32	8,63
Muut rahoituserät, netto	-0,13	0,09	0,05	0,02	-0,03	-0,06	-0,12
Vuosikate	2,40	1,95	1,62	1,75	1,36	1,34	1,39
Poistot	-1,94	-2,01	-2,07	-2,13	-2,19	-2,26	-2,32
Satunnaiset erät, netto	0,26	0,11	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Tilikauden tulos	0,72	0,05	-0,19	-0,13	-0,58	-0,67	-0,68
<hr/>							
Tulorah. korjauserät	-0,53	-0,35	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
Tulorahoitus	2,13	1,71	1,42	1,55	1,16	1,14	1,19
Investoinnit, netto	-3,01	-3,19	-3,05	-3,00	-3,00	-3,00	-3,00
Rahoitusjäämä ¹⁾	-0,88	-1,48	-1,63	-1,45	-1,84	-1,86	-1,81
Lainakanta	9,60	11,07	12,57	14,02	15,82	17,62	19,42
Rahavarat	4,04	3,69	3,56	3,56	3,52	3,46	3,45

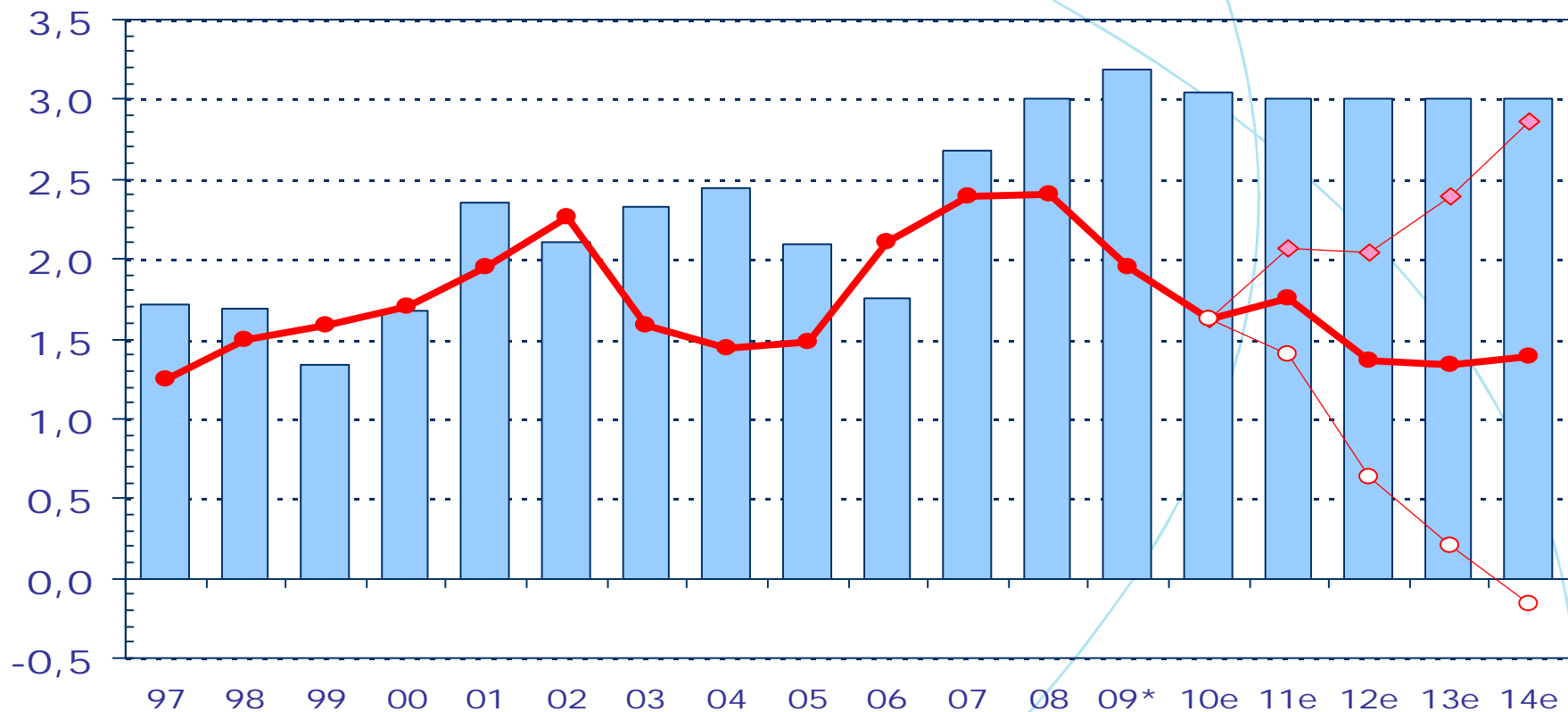
1) Rahoitusjäämä = Tulorahoitus + investoinnit, netto

Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate ja nettoinvestoinnit, mrd.€

Lähde: Vuodet 1997-2009 Tilastokeskus. Vuosien 2010-2014 ennusteet Peruspalveluohjelma 30.3.2010.

	2011	2012	2013	2014
Toimintamenojen nimellinen kasvu PPO:n arvion mukaan, %:	3,5	3,8	3,8	3,7
Arvioitu kuntatalouden kustannustason muutos, %:	2,5	2,9	2,8	2,7

- Nettoinvestoinnit
- Vuosikate PPO:n mukaan
- Vuosikate, jos toimintamenoit kasvavat vuosittain 1 %:n PPO:n arviota hitaammin
- Vuosikate, jos toimintamenoit kasvavat vuosittain 1 %:n PPO:n arviota nopeammin

Miten julkinen rahoitusvaje katetaan?

- Eläkkeelle siirtymisen lykkääminen ja tuottavuuden lisääminen: mm. työn sisältöjen uudistaminen, uudet palvelutuotantotavat, tilaaja-tuottaja-ajattelu, itsepalvelun lisääminen, ICT:n hyödyntäminen, rakenteelliset muutokset ml. kuntaliitokset, tehokas yhteistyö, järkevä säästäminen erit. ennalta ehkäisy
- Tehtävien karsiminen: onko poliittisesti mahdollista?
- Verotuksen kiristäminen: Ratkaisevaa, minkä verojen
 - Jos kunnallisveroja kiristetään voimakkaasti eriarvoisuus kansalaisten kesken kasvaa (kuntien kesken, kansalaisten kesken) vrt valtiolle tulevien ympäristöverojen korottaminen ja vastaavasti kuntien valtionosuuksien lisääminen
- Rutkasti lisää velkaa: Lähetetään tämän hetken yli varojen elämisestä lasku tulevaisuuden veronmaksajille

Kuntaliiton esitykset valtiolle budjettivalmisteluun:

- Kuntien tehtävien lisäyksistä yksiselitteisesti luovuttava, jos tehtäviä lisää on valtion rahoitettava ne täysimääräisesti.
- Kuntien tuottavuuden nostamiselle annettava mahdollisuudet joustavoittamalla kuntien toimintaa ohjaavaa normistoa.
- Kuntien tuloja lisättävä joko:
 - Lisäämällä valtionosuuksia
 - Laajentamalla veropohjaa: jäteveron tuotto kunnille, säilyttämällä kunnilla korotettu yhteisöveron jako-osuus 2011 jälkeenkin sekä kehittämällä kiinteistöverojärjestelmää, osa pääomaveron tuotosta kunnille verouudistuksen yhteydessä.
 - Toteuttamalla em. lisäykset yhdessä

Kuntapalvelujen pelastusohjelma 2010–2013

Tavoite:

- Kuntien talous tasapainottuu vuodesta 2011 alkaen niin, että vuosina 2010–2013 kuntasektorin tilikauden tulos on vuosittain tasapainossa ja lainakanta ei ylitä 17 miljardia euroa vuonna 2013.

Sopeutus – kuntapalvelujen pelastaminen

Toimenpiteet:

Kuntien toimenpiteet

1. Toimintamenojen kasvun hidastaminen muutoin toteutuvasta yhdellä prosenttiyksiköllä (3,5 % \rightarrow 2,5%:iin) vuodessa v. 2011–2013
= noin 350 miljoonaa euroa
henkilöstömenot, tuottavuus/ICT, palvelukonseptit

Valtion toimenpiteet

2. Kuntien veropohjaa laajennetaan vuodesta 2011
 3. Valtionosuuksiin tasokorotus vuodesta 2011 alkaen
- = yhteensä 500 miljoonaa euroa

Sopeutus – kuntapalvelujen pelastaminen

Valtion ja kuntien yhteiset, pidemmän aikavälin toimenpiteet

4. Normit, valtion ohjaus

Normien purkaminen ja valtion ohjauksen keventäminen luovat edellytyksiä tuottavuuden nostamiselle ja toimintamenojen alentamiselle. ICT + muut toimenpiteet.

5. Valtion ja kuntien työnjaon uudistaminen

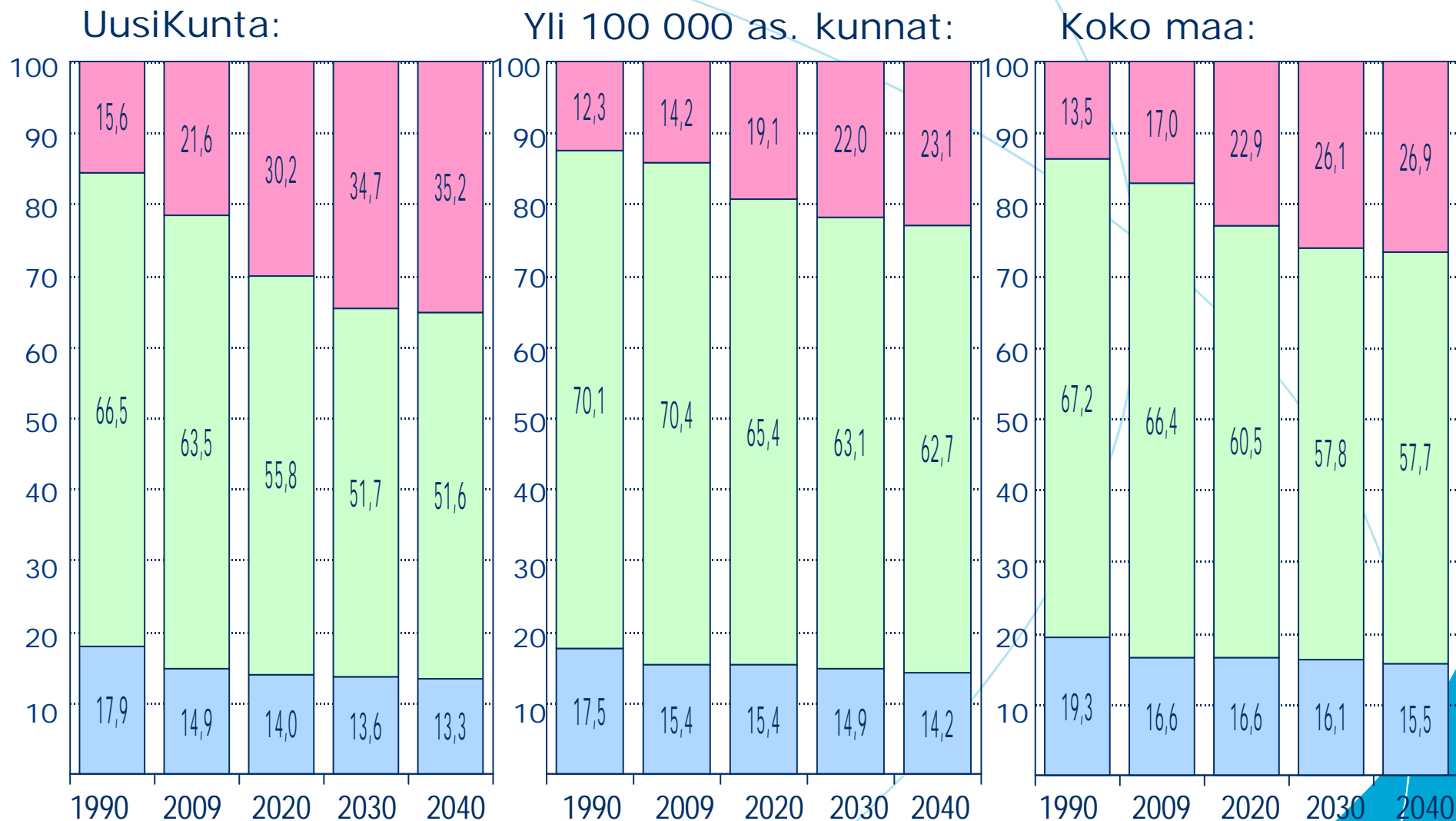
- Toimeentulotuen normitettava osa
- Erityisen vaativa erikoissairaanhoido
- Ammattikorkeakoulutuksen rahoitus

UudenKunnan¹⁾ väestökehitys 1990-2040

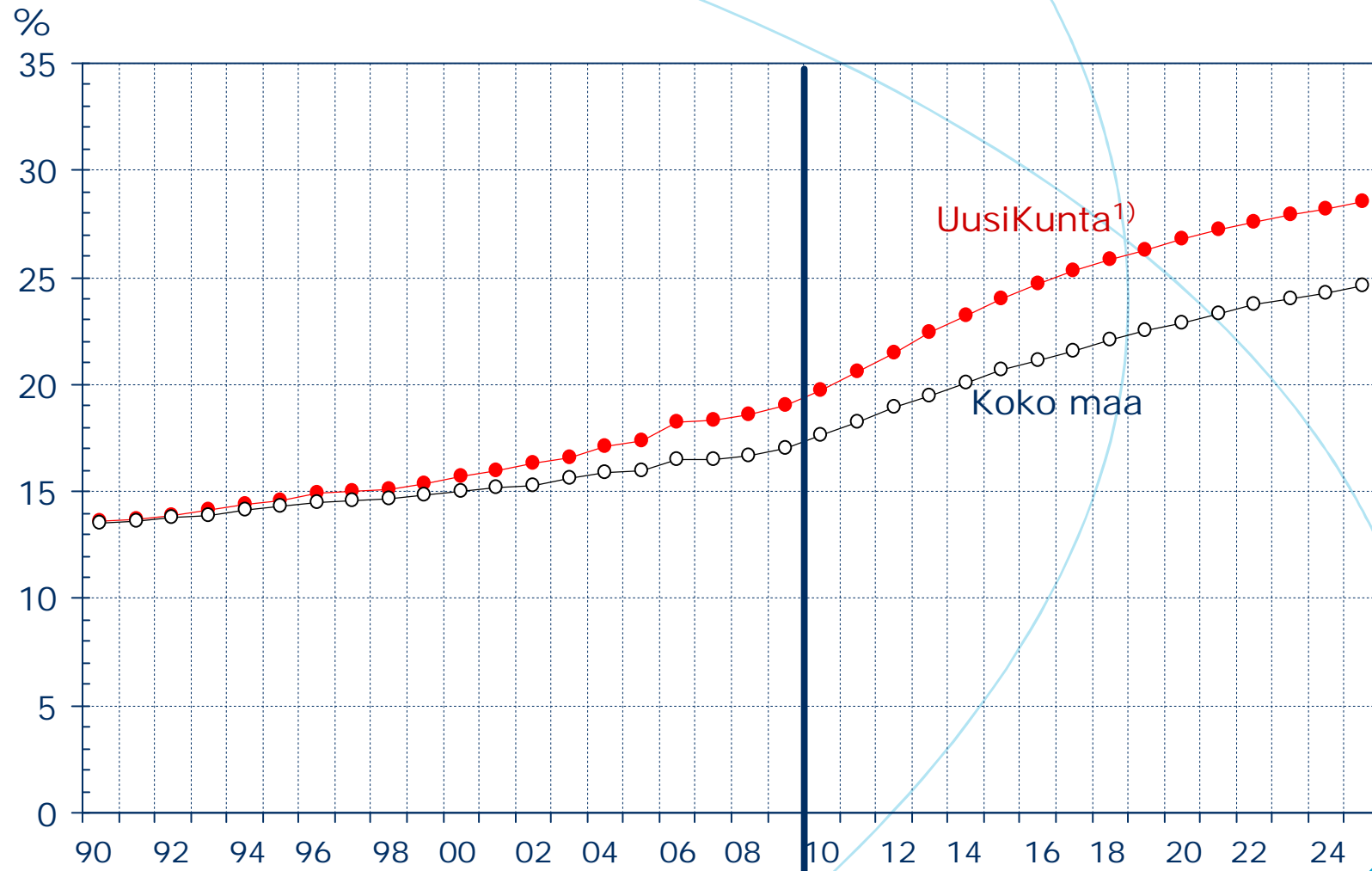
Vuosi	Väestö yht.	Siitä:			siitä: 75 v.-
		0-14 v.	15-64 v.	65 v.-	
1990	179 108	32 699	122 100	24 309	10 029
2009	183 115	28 247	120 077	34 791	15 639
2020e	191 596	29 091	111 245	51 260	22 440
2030e	198 531	29 305	109 684	59 542	33 997
2040e	202 613	28 899	111 846	61 868	38 364
<i>Muutos-%:</i>					
1990-2009	2,2	-13,6	-1,7	43,1	55,9
2009-2020	4,6	3,0	-7,4	47,3	43,5
2009-2040	10,6	2,3	-6,9	77,8	145,3

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien ikärakenne 1990-2040, %

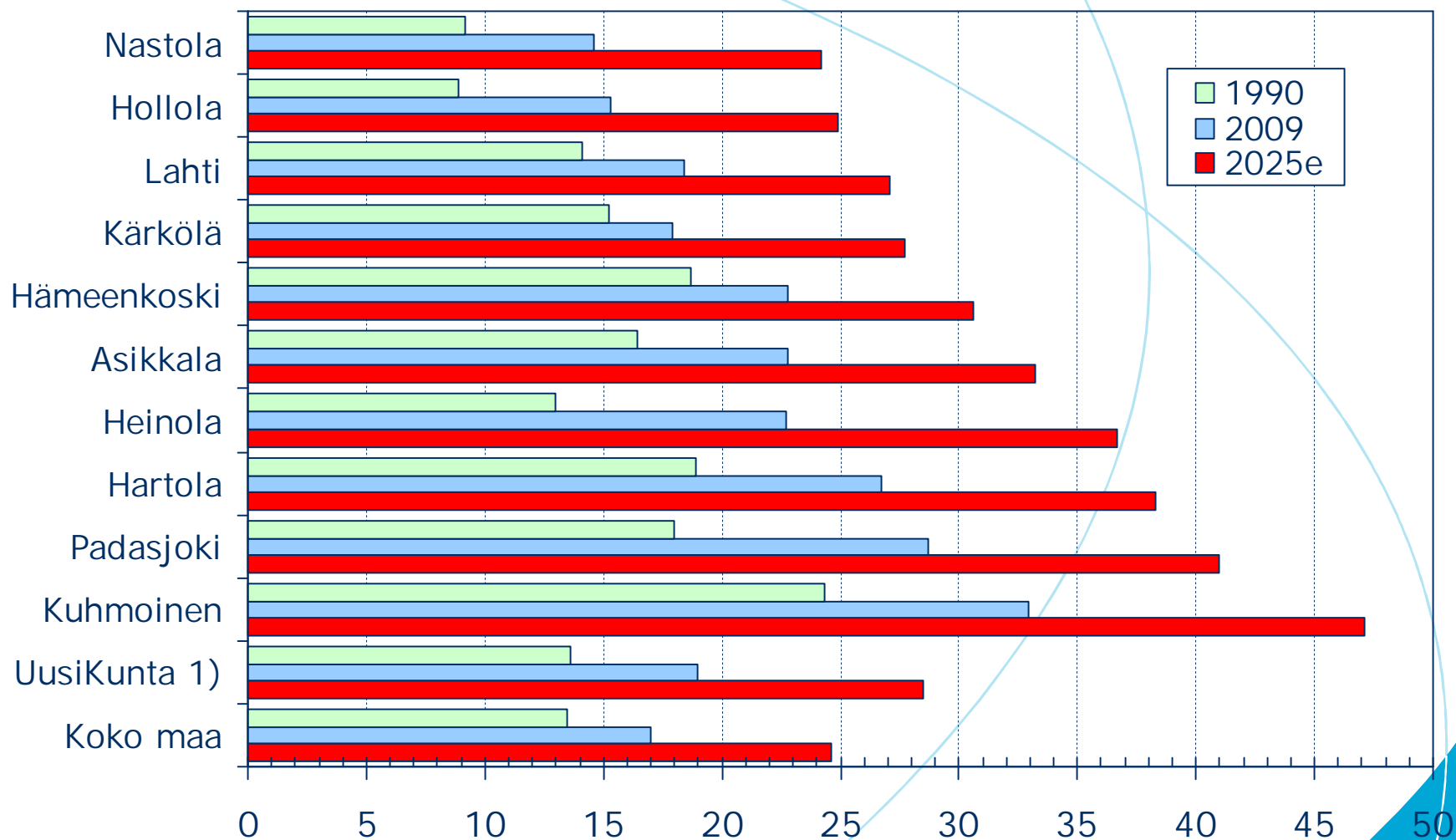

Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä 1990-2025, %

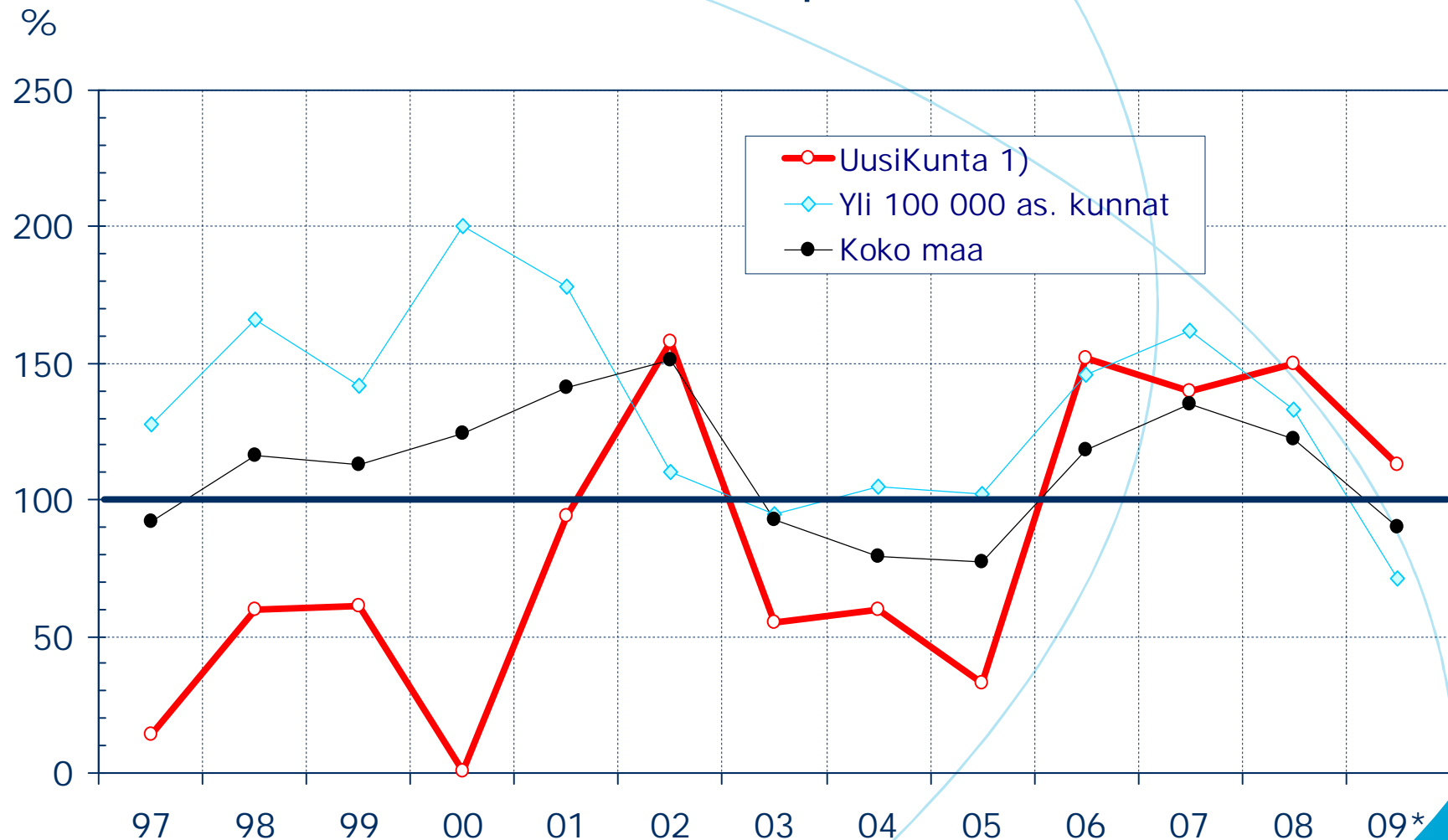
Lähde: Tilastokeskus

Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä 1990, 2009 ja ennuste vuodelle 2025, %

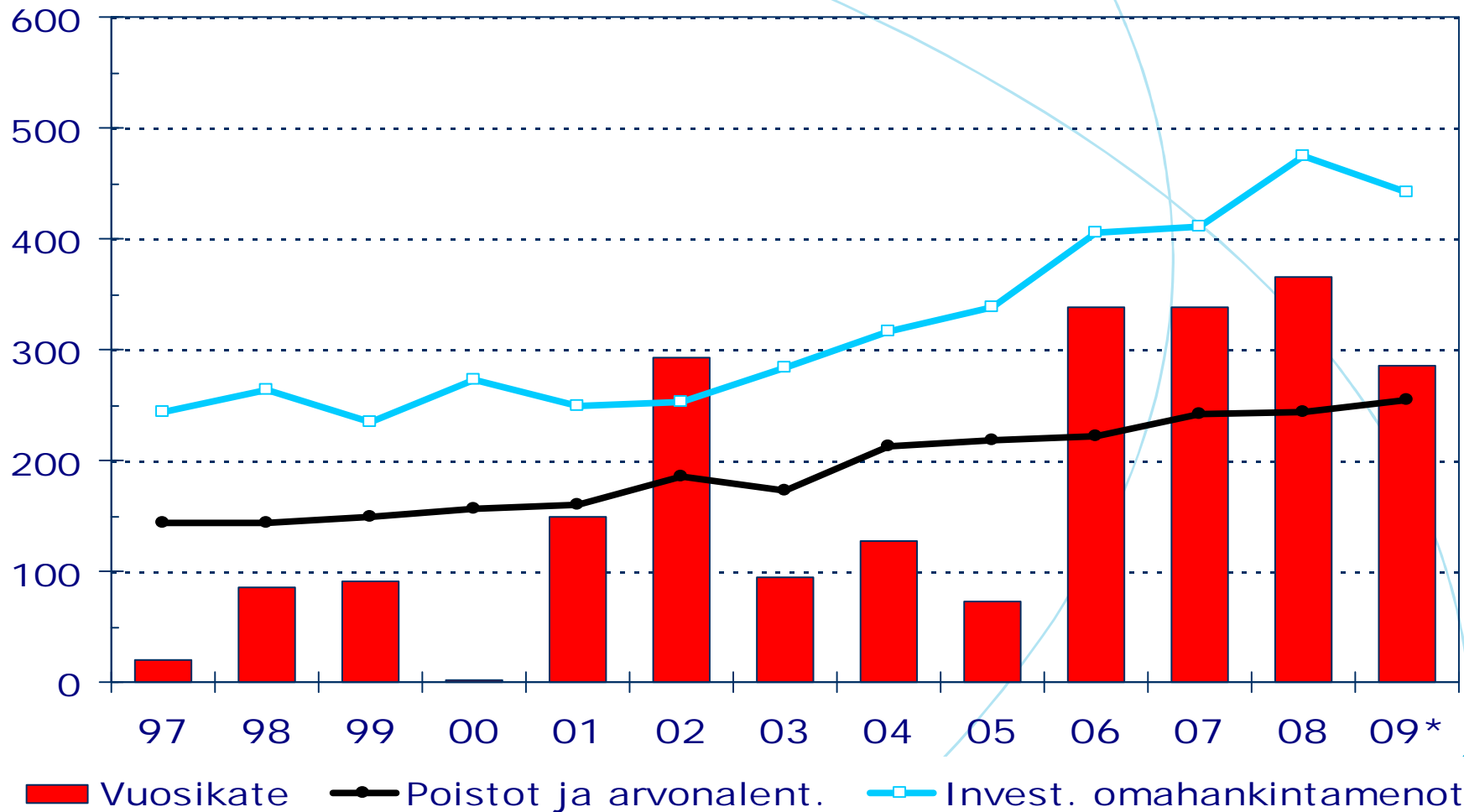
Lähde: Tilastokeskus

Kuntien vuosikate %:a poistoista 1997-2009

Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2009 tilinpäätösarvioiden mukaan

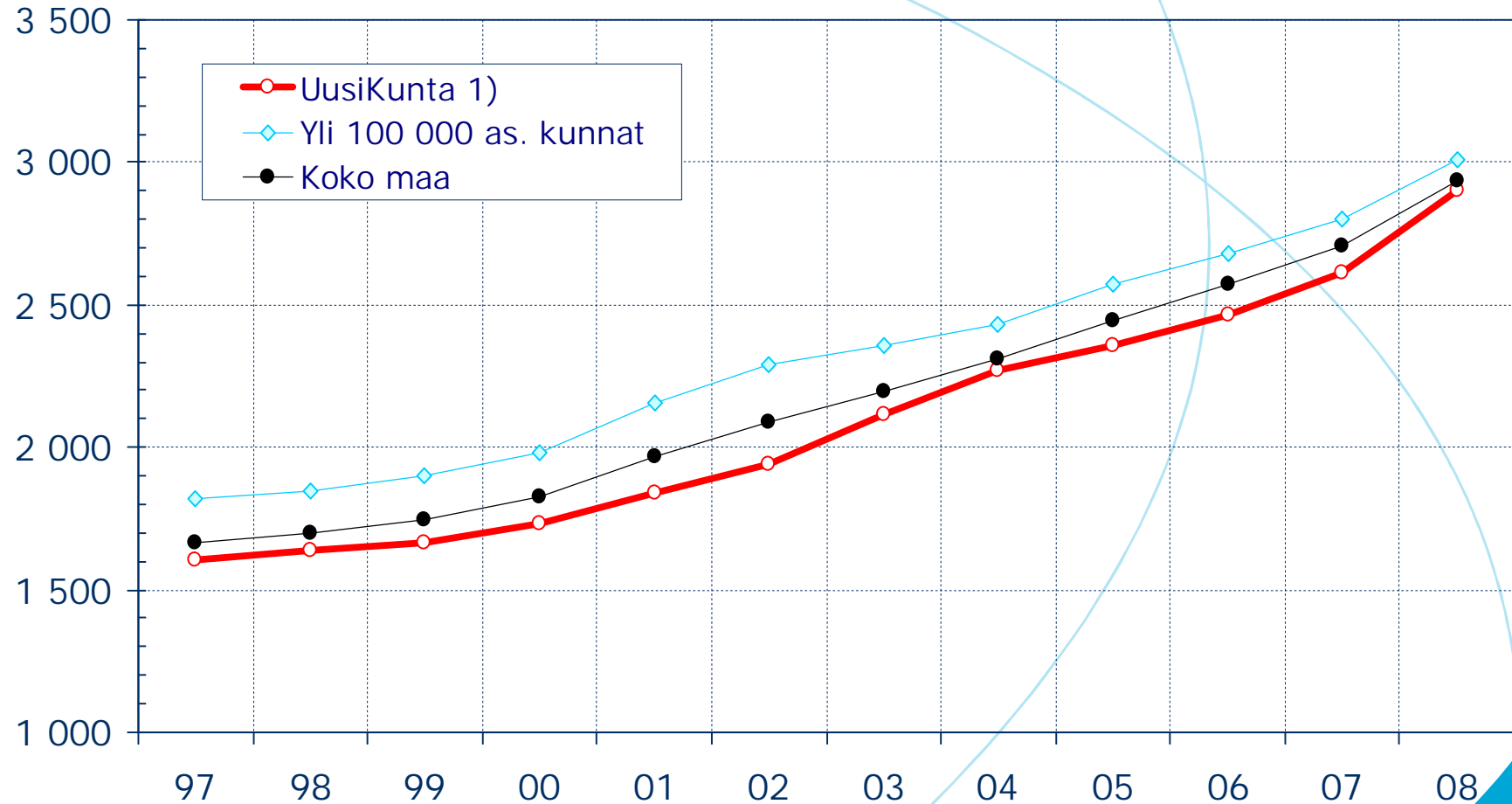
Vuosikate, poistot sekä investoinnit, €/as. UusiKunta¹⁾

Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2009 tilinpäätösarvioiden mukaan

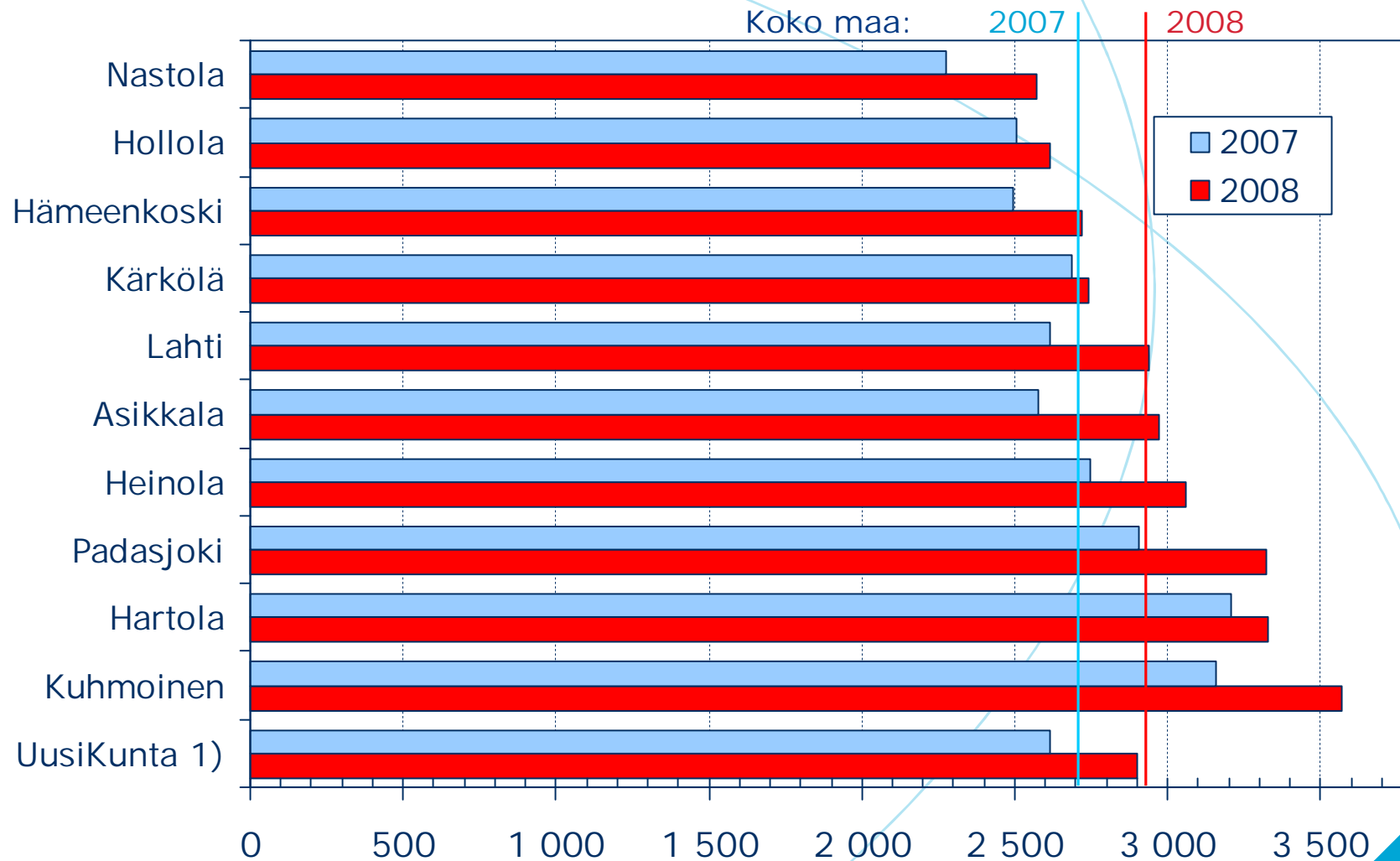
Kuntien sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset 1997-2008, €/as.

€/as.

Lähde: Tilastokeskus

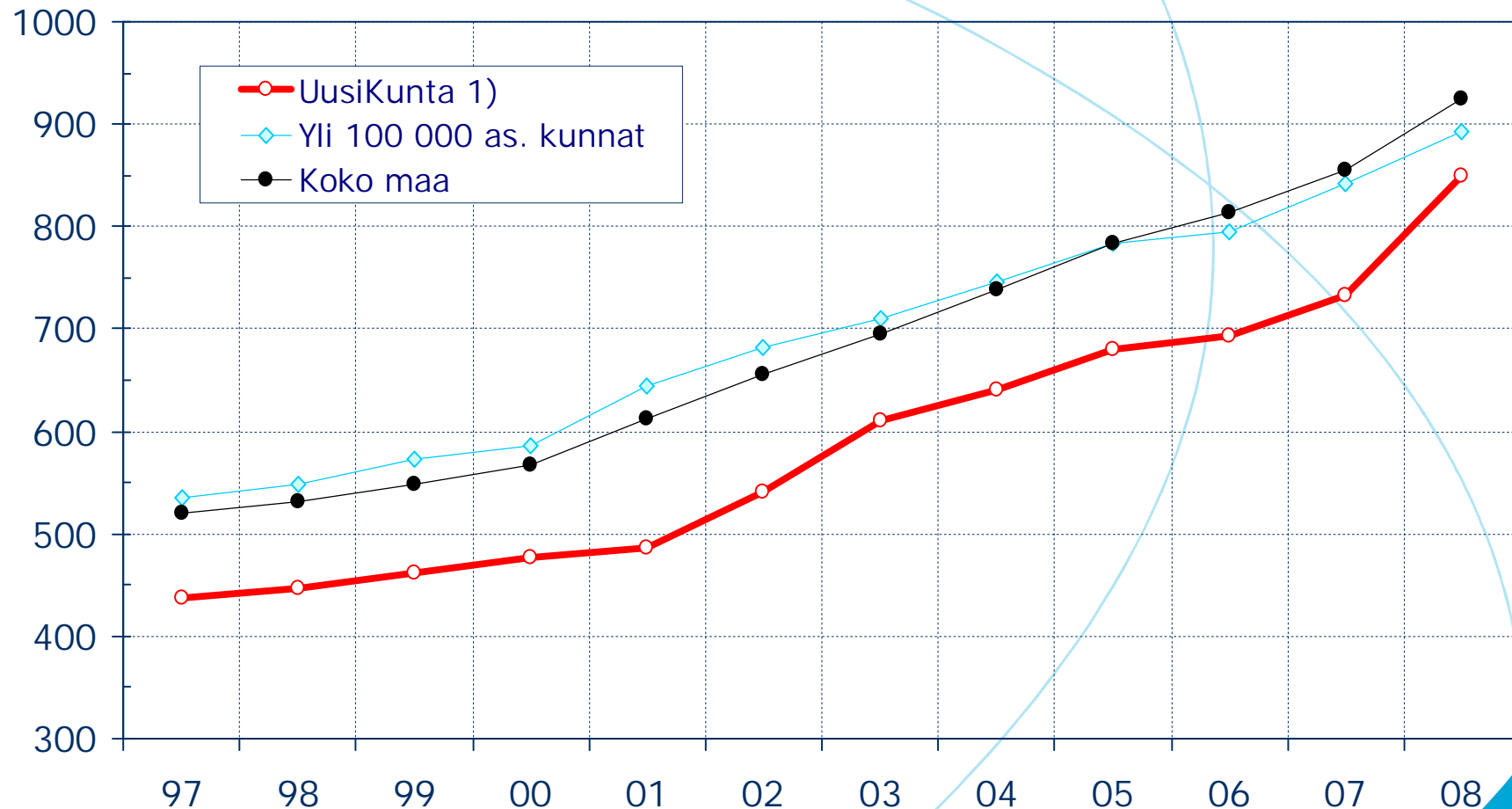
Kuntien sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset 2007-2008, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

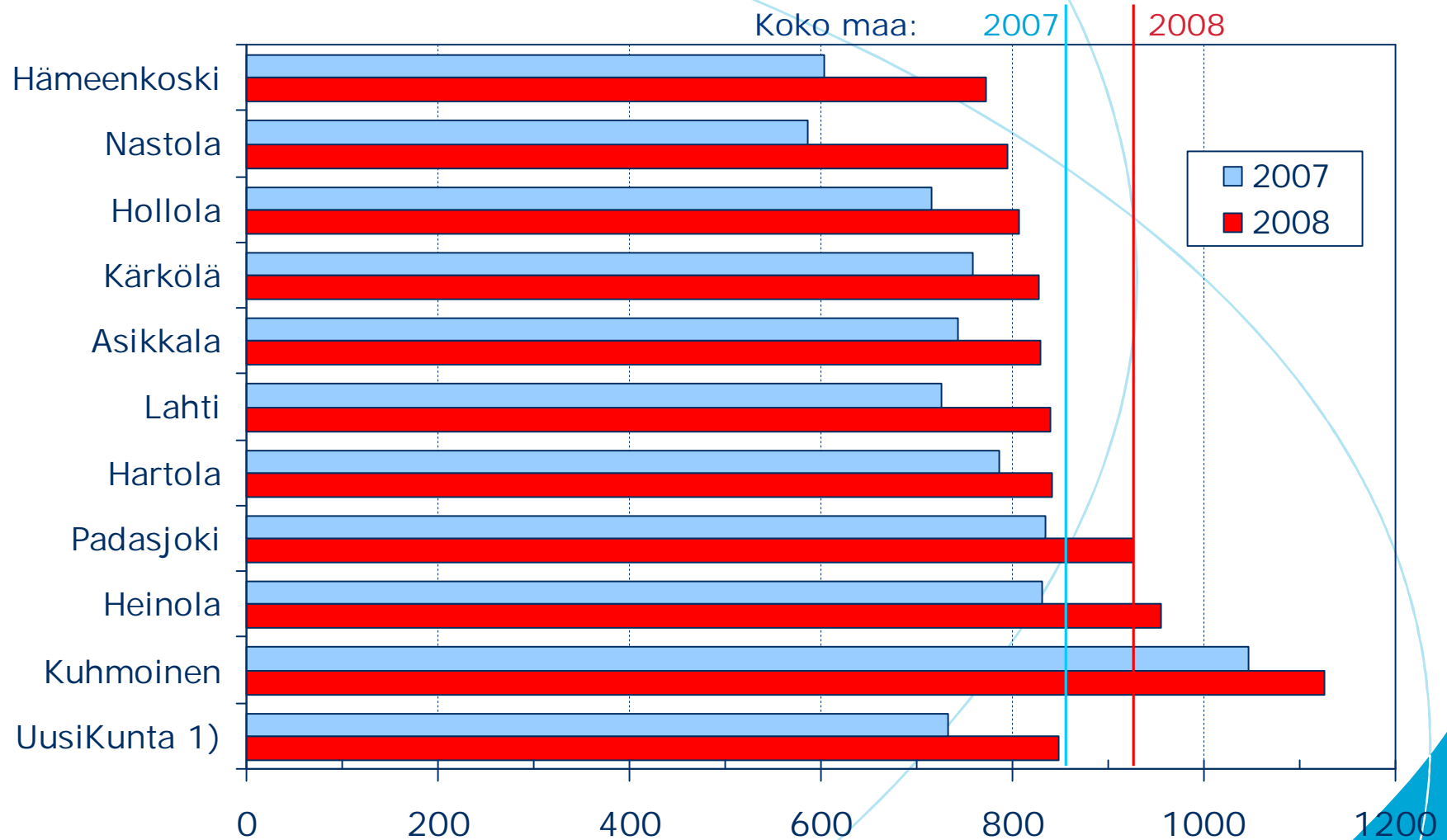
Kuntien erikoissairaanhoidon nettokustannukset 1997-2008, €/as.

€/as.

Lähde: Tilastokeskus

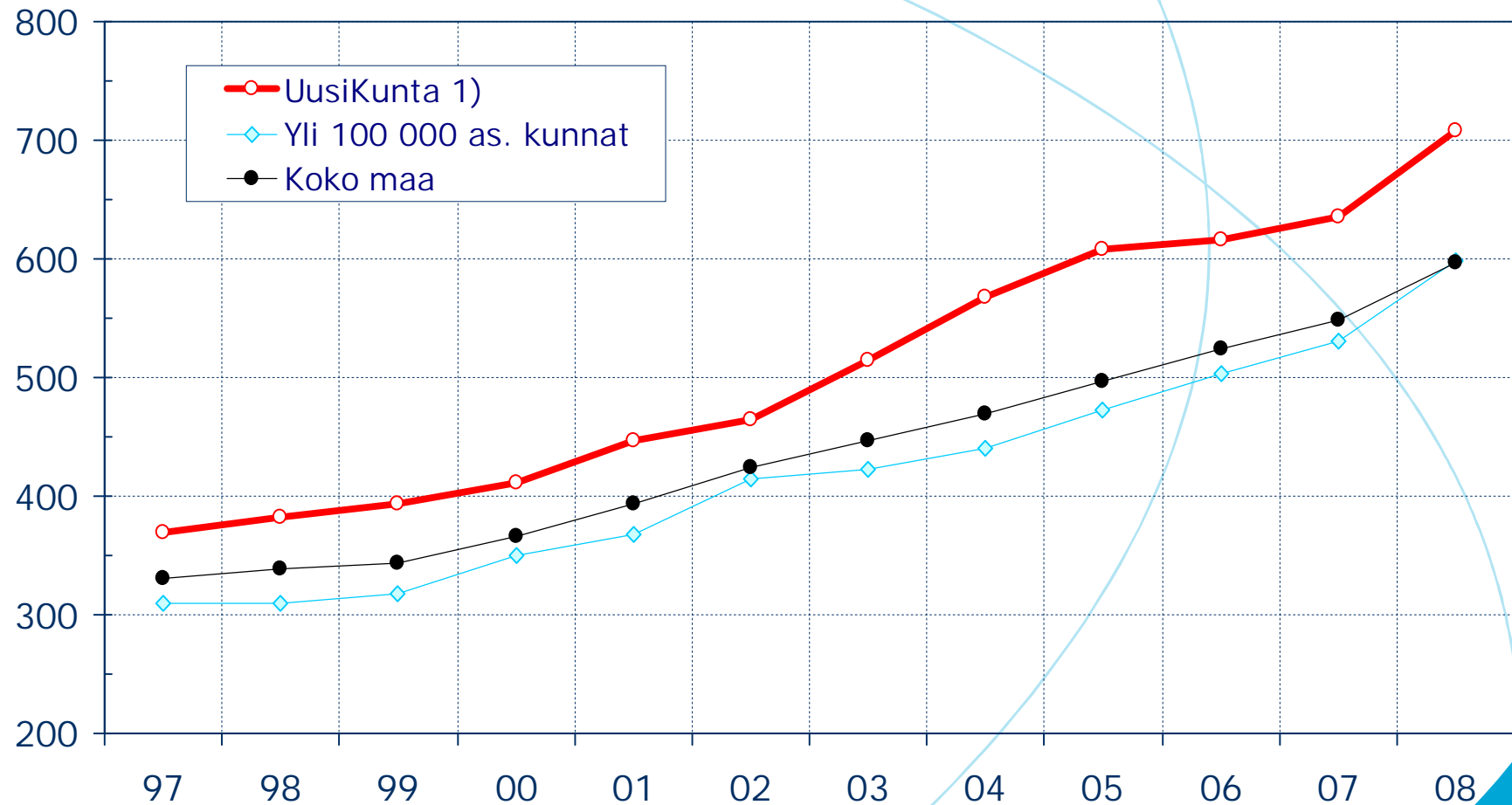
Kuntien erikoissairaanhoidon nettokustannukset 2007-2008, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

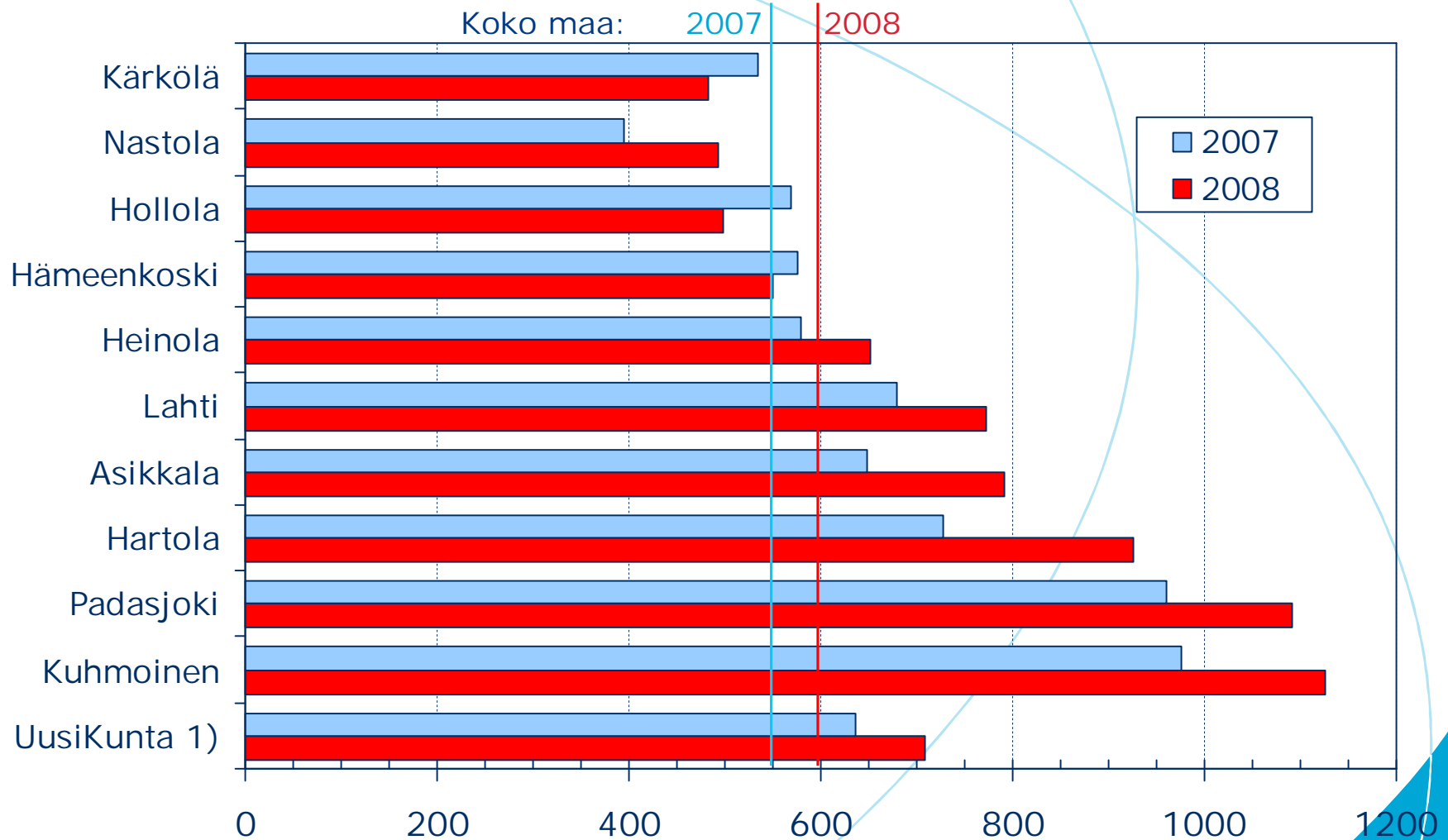
Kuntien perusterveydenhuollon nettokustannukset 1997-2008, €/as.

€/as.

Lähde: Tilastokeskus

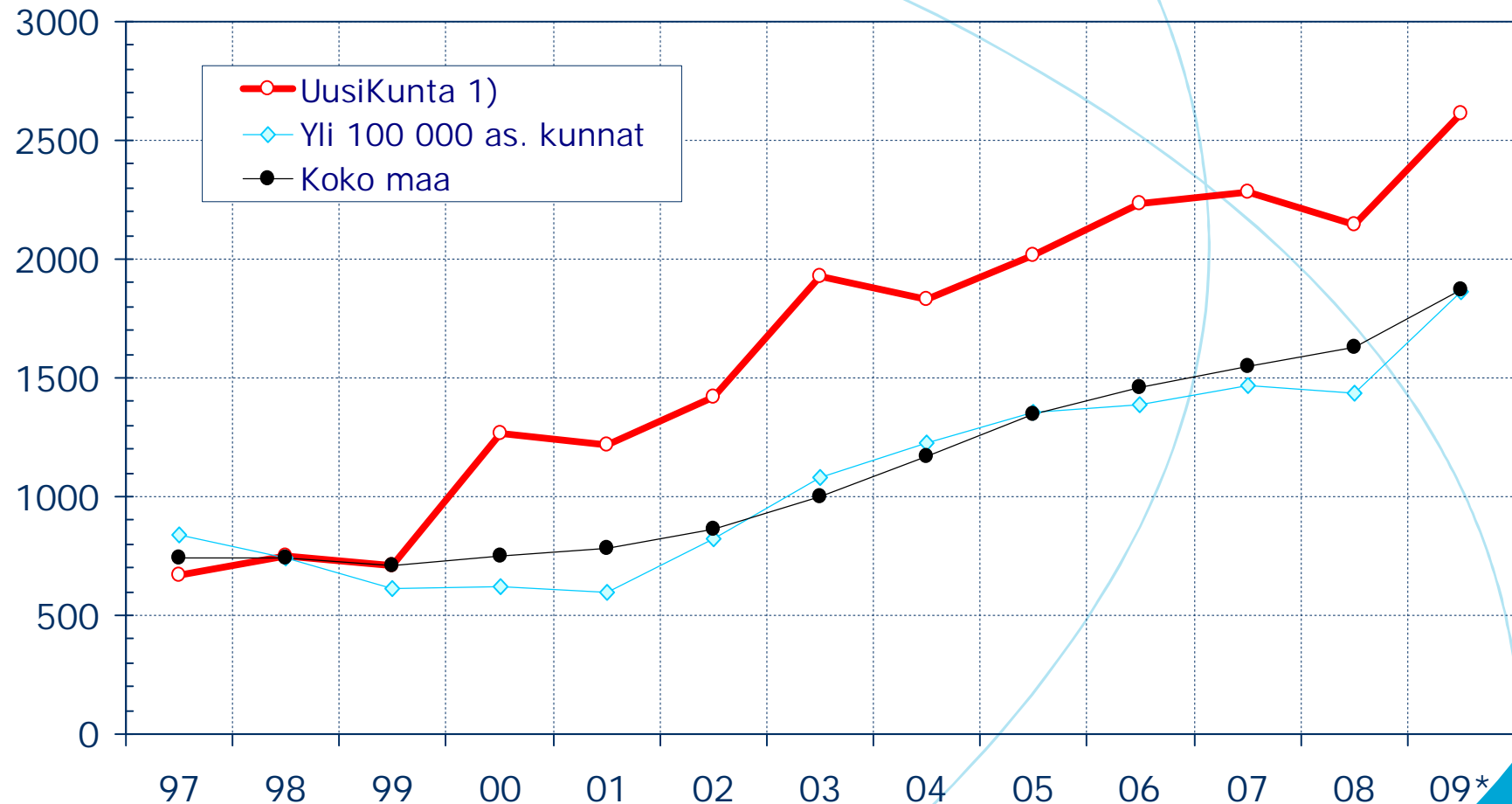
Kuntien perusterveydenhuollon nettokustannukset 2007-2008, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

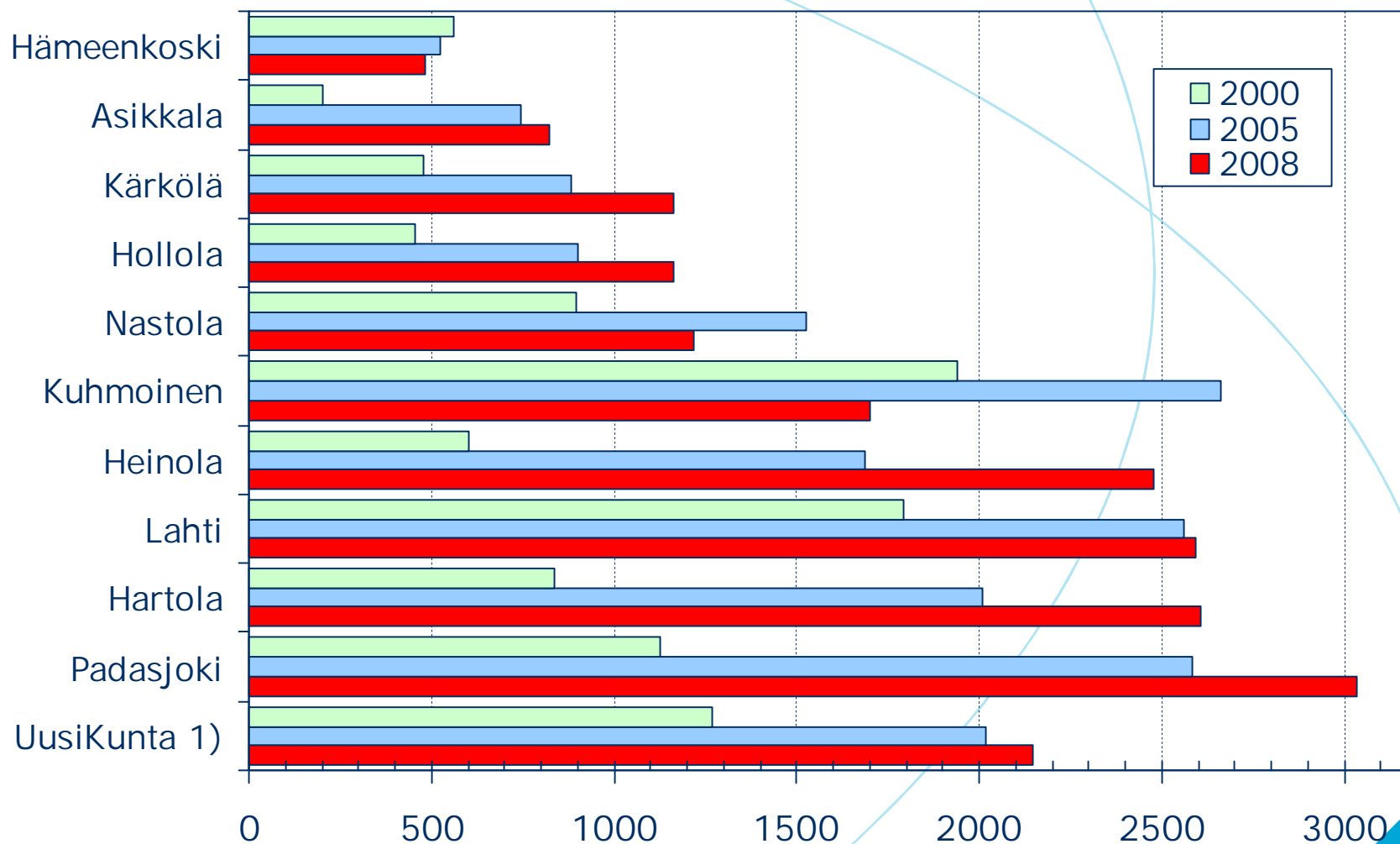
Kuntien lainakanta 31.12.1997-2009, €/as.

€/as.

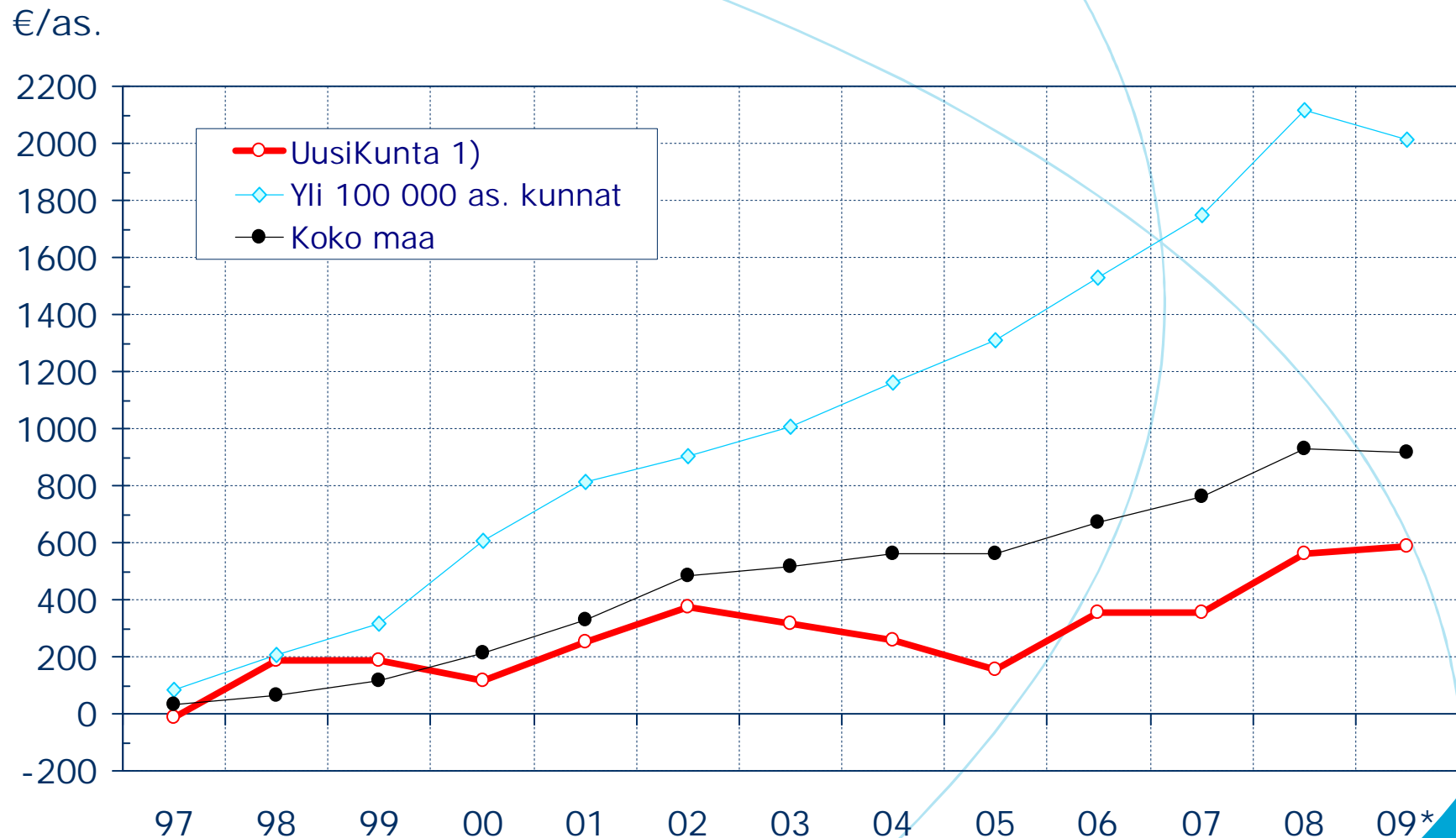
Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2009 tilinpäätösarvioiden mukaan

Kuntien lainakanta vuosien 2000, 2005 ja 2008 lopussa, €/as.

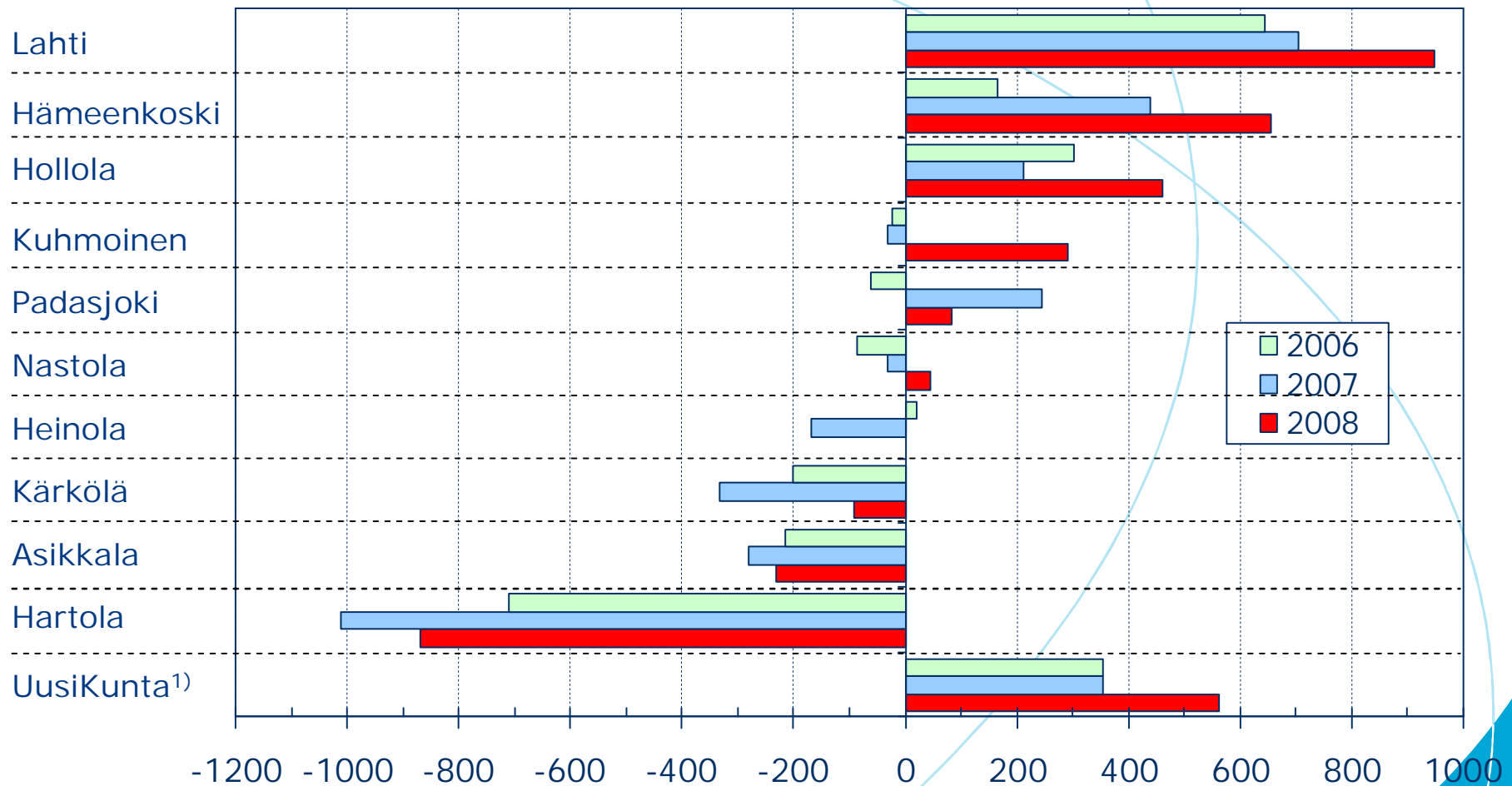
Lähde: Tilastokeskus

Kuntien kertynyt yli-/alijäämä 1997-2009, €/as.

Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2009 tilinpäätösarvioiden mukaan.

Kuntien kertynyt yli-/alijäämä vuosien 2006-2008 lopussa, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

1) Asikkala + Hartola + Heinola + Hollola + Hämeenkoski + Kuhmoinen + Kärkölä + Lahti + Nastola + Padasjoki

Kuntaliitoksen mahdollisuudet

- Maamme kuntarakenne ei ole valmis. Sekä kuntaliitoksia että kuntien yhteistyön tiivistämistä tarvitaan jatkossakin.
- Kullakin alueella on tehtävä omat päätökset siirrytäänkö tulevaisuuden kunta- ja yhteistyörakenteeseen kerralla vai pidempään kestävien pienempien askelten kautta.
- Kuntaliitos, liitettäessä kunnat rajoiltaan yhteen, nostaa vain kustannuksia. Tarvitaan strategia kuntaliitoksia, joissa uudella kunnalla selkeä yhteinen strategia ja tahto sen toteuttamiseen sekä yhteisesti hyväksytyt toimintaperiaatteet koko kunnan alueen kehittämiseen.
- Suomessa tultaneen näkemään erilaisia kuntamalleja.
- Soten ja koulutuksen järjestäminen keskeistä, samoin teknisen sektorin ja ns. avustavien palvelujen.
- Kilpailu osaavasta henkilöstöstä kovenee.

Kuntaliitoksen mahdollisuudet

- Kuntaliitoksilla tavoitellaan sekä alueen kilpailukyvyn ja vetovoiman parantamista että kunnallisten palvelujen järjestämisen tehostamista. Miten näitä edistetään parhaiten Päijät-Hämeessä?
- Kyetäänkö yksi kunta yksi maakunta –malli toteuttamaan käytännössä, eli säilyttämään maakuntastatus liitoksen jälkeen? Tarvittava lain muutos ei liene vaikea toteuttaa.
- Liitos antaa mahdollisuudet paremmin selkeyttää yhteistyömalliin nähden hallintoa ja päätöksentekoa. Haasteena kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen: lähidemokratiamalleista sopivin käyttöön.
- Valitaanko liitos vai yhteistyön tiivistäminen, ei muuta sitä, että erittäin suuria muutoksia tarvitaan. Nykytilannetta ja toimintamalleja ei ole mahdollista säilyttää ennallaan.